

JADRANKA

— Glasilo zavednega ženstva, izhaja v Trstu 1. vsakega meseca. —
Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 100 K.

Uredništvo in uprava je v Trstu, Via Scorcola 492, I.

Urejuje jo Marica Stepančičeva (Gregorič).

VSPORED:

1. Velikonočna naših dni. — Aleksandra.
2. Veronika Deseniška. — M. Gregoričeva.
3. O posledicah dobrih in slabih navad. — Zdenka Krapševa.
4. Idila. — Savomira Kvedrova.
5. Izprehod po Skandinaviji. — M. Stepančičeva.
6. Silva. — L. Paška.
7. Duhovniški celibat. — I. M.
8. O ženski volilni pravici. — Goričanka.
9. Drobtine.

Dr. ANTON GRUSOVIN

GORICA

Piazza Vittoria 20

ordinira za kožne in venerične bolezni od 9-11, 3-5
Ob nedeljah in praznikih le od 9-11 ure.

TRGOVSKO - OBRTNA ZADRUGA v TRSTU

registrovana zadr. z neomejenim jomstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po **5%**

vloge, vezane na trimesečno odpoved
po 5¹/₂% ako znašajo 20-30.000 L. po 6% ako znašajo 30-40.000 L.
po 6¹/₂% ako presegajo 40.000 Lit.

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune Posoja hranilne pušice na dom. Za varnost vlog jamči poleg lastnega premoženje nad 2300 zadružnikov, vredno nad 50 milijonov lir. Daje posolila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Tel. št. 16-04 — Uradne ure od 8-13 — Tel. št. 16 04

K. SUSIČ - Trst-Rojan

Via di Roiano ; poleg cerkve.

Priporoča svojo **manifakturno** trgovino cenj. občinstvu za obilen obisk. Postrežba točna - cene najnižje.

Svoji k svojim!

Edvard Giacconi

TRST

ulica S. Caterina 11
Telefon 15-52 dvakrat.

Izborna platno za postelnjake, perilo, zavese, volnene in polnjene odeje, zaloga volne in žime za postelnjake, perja itd. itd.

se priporoča slovenskim kupcem, ker je zmožen njihovega jezika.

Dr. L. BOROVČKA

Trst - Via Genova 13, I.

ordinira za kožne in venerične bolezni
od 9 = 12, 3 = 7.

Ob nedeljah in praznikih
od 10 = 12 ure.

JAKOB PERHAUC

TRST - Via Spiro Tipoldo Xydias - TRST

ZALOGA

tu in inozemskih vin, žganja in likerjev
Razpošilja in poslužuje na dom. — Razpolaga z najfinejšimi šumečimi vini svetovnih znamk à la: Asti, Chart-Blanc, Excelsior i. t. d.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU. — Centrala v LJUBLAJNI.

PODRUŽNICE: Celje, Borovlje, Brežice, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor, Ptuj, Kranj. - Delniška glavnica K. 50.000.000. Reserva K. 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice
proti **3¹/₂%** obrestovanju
na žiro-račune proti **4%**

Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge. in daje v najem varnostne celice. **Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.**

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana štev. 1.

TRST, Pri Sv. Jakobu — Via Gius. Caprin 5

dobite v

Čevljarnici FOCESSIN

najtrpežnejše

Obuvalo za moške, ženske in dečke.

Specijaliteta otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne. Postrežba točna.

ANTON TE

Nova zaloga

v Gorici.

se priporoča sle
in na deželi za

Cene b

Na drobno

Tvrđka Pri

Via Garibaldi 18 G

Na drobno **Velik**

Bencin, petrolej

fina mazila, glaz

konopec, o

Dobave za avtom

Najzm

Iščejo se ZASTO

v vsej

ELIJA

na trgu Cavour

Trgovina s šival

z orožjem in m

tudi posamezne

metov. Glavno

strojev "Titan"

brezplačni pod

ČEVLJARSKA ZA

ideluje v svoji to

še obuvalo. Bogat

zlasti za poletno s

Adria-sandali in

lazce, Lastne prod

v Trstu.

v Gorici

v Celju.

Na novo

po

kakor spalne

zine ter kuhinj

nižjih cenah. Pr

Ivan Zup

(na Starem trgu

JADRANKA

LETO II. — ŠTEV. 4

GLASILO ZAVEDNEGA ŽENSTVA

MALITRAVEN 1922.

ALEKSANDRA.

VELIKONOČNA NAŠIH DNI!

*Štrlé domovov okostnjaki sivi...
prestrašne priče — spomeniki živi,
ki o zločinih nemo govore! —
Raztrgane so nedri grude plodne,
prepojene z odtoki krvi rodne...
Valovi Soče ljutotožno žubore!! —*

*Pred grobljem ždeče snuje žena
v temotne misli zatopljena:
zasužnjena devotka kosovska...
Krog nje vihrá koprena žalnočrna
a ona čaka - - čaka - - da srebrna
jo objame svóboda...
da zadiše pravo-slavno alelujo!!*

MAR. GREGORIČEVA

VERONIKA DE SENIŠKA.*)

ZGODOVINSKA TRAGEDIJA IZ XIV. STOLETJA V PETIH DEJANJIH.

Elizabeta (zamišljeno) Veronika Deseniška je torej razrušila mojo mlado srečo? Oh!

Doroteja Prebila je tudi ona svoje trpko razočaranje, kakor marsikatero dekle. Odpusti ji!

Elizabeta Ko bi mi le ne nudila več povoda k obupu, kajti drugače, drugače, Dora, ima v meni najstrožjo sovražnico.

Doroteja (ustane) Bodi brez skrbi! (se pomakne k oknu) Kako krasne barve so razprostrte po obzorju, ali spominjajo me zahoda. Zelo sem se zakasnila.

Elizabeta (ustane) Saj si vendar moj gost, Teja!

Doroteja Nocoj ne, draguška! Niko me pričakuje v sosedovem gradu.

Elizabeta Radostila sem se te torej zaman?

Doroteja (roko v slovo) Prihodnji mesec te posetim zopet!

Elizabeta (jo spremi do vrat) Pridi čimpreje, pridi!

3. PRIZOR.

Elizabeta, Blaž.

(Soba polagoma potemnjuje)

Elizabeta (Se počasno in tožno vrača od vrat; naposled, ko da se je nagloma domislila, odide zopet k vratom in pozvoni s tem, da potegne za vrvico. Komaj odstopi za nekaj stopinj, ko ustopi sluga.)

Blaž (se globoko prikloni) Pozvali ste me, preblagorodna kneginja!

Elizabeta (ozrša se k njemu) Sporoči viteziču, da ga želim k sebi.

Blaž Mladi grof je odjahal sam v okolico.

Elizabeta Kar sam brez dovoljenja in spremstva?

Blaž Oskrbnik je bil zelo nevoljen, pa ni pomagal, kneginja.

Elizabeta (prijazno) Frankopani vzgajajo pač drugače svoje sinove nego Celjani, kaj, Blaž?

Blaž (strese svojo glavo) Mislim pa, da so Nemci prepustili viteziča še pravočasno vašim milostnim rokam, svetla gospodarica!

Elizabeta (mu pokima) Prav praviš, Blaž! Šestnajstletnega mladeniča lahko še vzgojim v hrvatskem duhu! (mahne Blažu z roko)

Blaž (se globoko prikloni in odide.)

Elizabeta (Se ozre proti podobi Matere Božje in odhaja s sklenjenimi prsti.) Izprosila si mi milosti pri Vsemogočnem, presveta Mati! (Vzame molek in poklekne; soba potemnjuje nekoliko)

4. PRIZOR.

Elizabeta, Friderik.

Friderik (Je ves čas razburjen, zaničljiv, sploh neugodno razpoložen, kakor človek, ki je pripravljen na prepir. Prišel je izza stranskih vrat in obstal ob uihu ter gledal okoli. Potem se oddalji od vrat proti sredini sobe) Vse tiho! Nikogar?... (Hoče zopet oditi, ko zapazi Elizabeto pred svetilko. Pogleda jo zaničljivim nasmehom in pokima) Moli! Že zopet moli! Kadarkoli se ji približam, jo zasledim v molitvi. (Prižge svečo, ki je na mizi in soba je dobro razsvetljena) Kneginja!! —

Elizabeta (se presenečena ozre, ustane in prijazno stopi naprej) Ste li že dolgo tukaj, grof?

Friderik (mrklo) Toliko že, da bi lahko prejahal Krapino.

Elizabeta (začudena) Oprostite! Molila sem rožni venec.

Friderik Zrna na onem molku postanejo menda gladkejša, nego so kamenčki na produ. Vam bi se prav prilegal naslov samostanske predstojnice.

Elizabeta (smejaje) Vi se pač vedno radi šalite!

Friderik Nikakor, ampak res obžalujem, da vaš stric

Anž ni ustanovil nobenega ženskega samostana, kakor je toliko moških. Storite sicer to itak lahko sami.

Elizabeta (s hladnim nasmeškom) Ako mi vi pomagate, da!

Elizabeta (s hladnim nasmeškom) Ako mi vi pomagate, da!

*) Vprizoritev te drame se je vršila v tržaškem Narodnem domu 7. maja 1911. z najboljšim uspehom.

Friderik Jaz ustanovnik samostanov? Vi ste menda še tako zamaknjeni v svojo pobožnost, da vam plove duh nad oblaki. Ali vzdramite se! Pred vami ne stoji nikak svetnik! —

Elizabeta Pač pa moj zopetni soprog.

Friderik Žalibog!

Elizabeta (odstopi užaljena) Izrekli ste nekaj, kar vam je ušlo iz nepremišljenosti....

Friderik Da, nehote mi je ušla beseda in nehote sem izdal čustvo, ki me grize v prsih. Vendar, saj me poznate; opravičevanje smatram jaz vselej za nekaj poniževalnega.

Elizabeta (bridko) Torej ste še vedno nezadovoljni z menoj?

Friderik In kdo bi ne bil? Sprva... ko sva se komaj poročila....

Elizabeta (prisrčno) Blaženi hipi!

Friderik (osupnjen) Tudi zaničljivi znate biti?...O? Torej čujte! V prvih mesecih.... v prvih letih sem prišteval vašo molčečnost k sramežljivosti, vaše zatajevanje k tihi udanosti, vašo pobožnost k nedolžnosti! — No, človek se naveliča tudi tega, in vi.... ste mi postali dolgočasni...

Elizabeta Ah!

Friderik Vaša ravnodušnost je vplivala, da je ugasnila v meni vsaka iskra ljubezni.

Elizabeta (je v veliki zadregi, hoče govoriti a molči.)

Friderik (jo začudeno opazuje, naposled se oddalji z guban. čelom.) No, vi niste krivi. Zaročena sva bila celih sedem let, ne da bi se poznala. Ljubezzen izsiljevat pač ni mogoče.

Elizabeta (Vsled notranje razburjenosti, pristopi in zopet odstopi.) Gorje meni! Jaz.... vi me niste....

Friderik Vas nisem ljubil? O, tudi možje smo občutljivi čeprav ste ženske mehkejše nravi. In jaz bi vas bil ljubil takrat že kot lepo ženo, ako bi bil zapazil pri vas kaj drugega, ko golo mlačnost.

Elizabeta Vi... vi me niste umeli! Vi....

Friderik O, da! Spoznal sem, da sva si po srečanju največjem nasprotstvu. Le zamaknite se hipno v preteklost! Kadarkoli sem vas pobožal, ste me blagoslovili, kadarkoli sem zahrepenel po toplen poljubu, ste me prekriževali....

Elizabeta S tem hočete povdariti, da je bila najina ločitev umestna?

Friderik Seveda, saj skupno življenje je med nama nemogoče. (razgreto) Meni ugaja ognjevita, strastna žena.... ženska, katere ljubezen se spaja z mojo, katere občutki vodijo k istemu cilju ko moji lastni....

Elizabeta (pikro) Recite kratko, da vam ugaja razposajenka.

Friderik (kljubovalno) Zadeli ste! Tudi razposajenbost mi je dobrodošla, ako izvira iz ljubezni. Gotovo! Za tako žensko bi storil vse, kar bi poželela. Vse bi žrtvoval za življenje z razvedljivim bitjem.

Elizabeta (cinično) Kaj pa zame, ko nisem taki ženski niti podobna?

Friderik (zbadljivo) Za vas? To, o čemur sem prepričan, da bi storili vi zame. Romal bi kleče k Martinu V. v Rim, ako bi mi kaj koristilo.

Elizabeta (bolestno) In tako mislite o meni? O, da,

prav sodite! Tudi jaz bi romala kleče kamorkoli le, da si... da si... pridobim (naglo a zelo tiho) vašo ljubezen. (Je od sramežljivosti v zadregi.)

Friderik (jo iznenajen pogleda, toda pozna se mu, da je ni umel.) Kaj ste rekli?

Elizabeta (ga pogleda ljubeznjivo, hoče k njemu in prostre roki nekoliko, toda kmalu jih zopet potegne skoro okorno k sebi in jih spusti navzdol dočim diha težko.)

Friderik No, ponovite! Nekaj je prizvenelo na moje uho, ali... bržkone se varam, kajti.... nemogoče. ne, ne! Toda, ponovite vendar!

Elizabeta Ponavljati? Ah!.... Pustite me, pustite! Saj se mi zdi, da mi jemljete srce po kosih iz prsi... Zdi se mi, da sem polmrtva radi prejakih srčnih čutov. Joj meni, nesrečni! —

Friderik Nesrečnika sva oba! {Vi ne ljubite mene, jaz ne ljubim vas; in vendar živiva skupaj. Hm! Kolika nezmisel. (razgreto) Kak pekel v tem večnem nasprotovanju. In po vašem verskem naziranju je to menda celó greh, ne? A grešiti sva primorana oba, ker zahteva to cerkev in papeštvo.

Elizabeta (odvračajoče in resno; ide k zofi in sede) Nehajte, nehajte, kajti tako besediči le, kedor duševno propade.

Friderik (raztogočeno udari z nogo) Toda večji grešnik je vendarle tisti, ki mi daje povoda, da tako propadam. Če bi naju papež razvezal, bi najina mržnja odjenjala in srčevala bi se z ravnodušjem. Vi bi se združili z onim, kogar ljubite... in jaz....

Elizabeta (mu seže v besedo) Dovolj, dovolj! Idite od tu, knez, idite, ker kolikor ste brezbožni ste tudi neusmiljeni, kruti....

Friderik (mirneje) Takoj! Vendar vam moram še povedati čemu sem prišel.... Saj potrebujete družico, ne, kneginja? (jo pogleda po strani)

Elizabeta Veseli me, da ste to zapazili, toda, ne umem si raztolmačiti vašega zanimanja.

Friderik Tedaj vedite, da sem vam jo že našel.

Elizabeta Vi? Vi sami?

Friderik (jo pogleda previdno) Da, jaz sam! Mladenka je sirota, prepuščena sama sebi, zato ji želim priskrbeti varno zavetišče.

Elizabeta (sočutno) Revica! — In kdo je ta?

Friderik (skoro bojazljivo) Mlada Zagorka! Iz dvora... Desenič....

Elizabeta (ki je sedela naslonjena, se zravnava in krikne bolestno) Za Boga... Vendar ne ona... Veronika Deseniška?..

Friderik (se od osupljenosti zgane a reče navidezno mirno) Vi jo poznate?

Elizabeta (resno) Osebnost ne, in niti ne maram poznati take vrste žensk.

Friderik To vam je najpoštenejše dekle, ako pa veste vi o njej kaj slabega, je vse le laž, ki so vam jo navtežle podle duše.

Elizabeta Saj to ni od včeraj... saj ste zadelo to rano mojemu srečanju že pred osmimi leti. In že takrat ste postopali brezvestno napram meni, a da ste laglje dosegli svoj cilj pri raznih ženskah, ste zahtevali najino ločitev, mesto da bi jo bila zahtevala jaz.

Friderik (jo odslej vsled velike razburjenosti tika) Kaj sem hotel s teboj, ki si mi bila vedno hladno mrtvo bitje? Pri tebi nisem vžil nikoli iste prijetnosti kakor bi jo bil mogel pričakovati od svoje žene.

Elizabeta Pa idide zopet od mene in tecite v naročje razuzdank, Ali vedite, da nočem poznati vaših ljubimk. Pod to streho ne privedite nikogar! Nobene izprijenke ne maram poleg, najmanje pa Veroniko Deseniško, tisto malopridnico....

Friderik (Skoči razjarjen k njej s stisnjenimi pestmi) Kaj? Malopridnica praviš?

Elizabeta (kljubovalno) Da, in to ponavljam!

Friderik Molči, žena! (Se od srdu kar trese)

Elizabeta (mirno a zbadljivo) O, tako težko slliš neprijetno besedo o tisti deklini, ki...

Friderik Pri bogu... če spregovoriš samo še eno besedo....

Elizabeta Ne bojim se, ne tebe, ne one propalnice....

Friderik Dovolj, pravim, dovolj!

Elizabeta O komu dovolj? O tisti punčari najnižje vrste?

Friderik Vedi, da mi kri valovito drvi po žilah.

Elizabeta Le iz jeze, ker se ti ni posrečilo privedi v hišo vlačugo, da bi se ž njo družil pohotno...

Friderik (skoči k njej in jo zabode) O, jezličnica, ti!

Elizabeta (pade vznemirjena, ker jo je Friderik zabodel v prsi) Uh! Uh!....

Friderik (se je med njenim govorom, kar opotekel od razjarjenosti, zabodel jo je naglo, kakor je naglo potegnil bodalo izza pasu. Ko je pa Elizabeta kriknila zadnji vzdih, je potegnil okrvavljeno bodalo zopet k sebi ter ga hip pogledal zbegan in ga sunil od sebe z izbuljenimi očmi. Nato stopi za korak od nje, pristopi zopet in prijemši se za

glavo za lase teče k vratom pa se zopet povrne) Kaj sem storil? Kaj sem storil?...
(bolestno zaihti) Ubil! Oh, ubil, ubil! (Poklekne k njej, jo gleda... prijemlje za roko in bolestno krikne) Elizabeta!

Blaž (odgrne zaveso in samo pokuka in skoro obenem zapazi bodalo na tleh in Elizabeto z zaprtimi očmi. — Od presenečenja zgane z glavo in neopazhen zopet zgine)

Friderik (zakliče v drugo.) Elizabeta! Odpri oči! Slušaj! Prenagil sem se, oh! Razburila si me, Elizabeta! Ozri se name, angelj moj dobri! (jo poljubi na čelo)

Elizabeta (se strese, odpre oči, ga pogleda)

Friderik (ji poljubi roko) Moja, na veke moja. Oprosti, Elizabeta! Ozdravi! Lepše življenje bova živela odslej... (ji goreč in strastno poljubljuje roko in gladi po laseh.)

Elizabeta (ga lakno poboža.) Naj pride ona, naj....

Friderik (zanika) Ne bo prišla, pomiri se! A prisegam ti, da je brezmadežna in sem ji jaz hotel le izboljšati življenje, ki sem je ogrenil. Odpusti mi! (jo poboža po čelu.)

Elizabeta (se mu nasmehne, poskuša dvigniti glavo)

Friderik (ji pridržuje glavo.)

Elizabeta (izgovarja šepetajoče) Oh, kako sem te ljubila, kako te še ljubim! (poboža Friderika) Oh! Umreti moram, Friderik, umreti! (Se ga oklene krog vratu) Pazi na Urha! Z Bogom! Bodi.... pokličmi..... (pade z glavo in vzdihne)

Friderik (položi svoj obraz na njeni koleno, ko je obupno vzkriknil) Mrtva! —

(Zaresa pade.)

(Nadaljevanje sledi.)

ZDENKA KRAPŠEVA:

O POSLEDICAH DOBRIH IN SLABIH NAVAD.

(Nadaljevanje in konec.)

Napačno je tudi mnenje, da se dajo grde navade prikriti, češ, imam sicer to navado, a vpričo ljudi se bom že pazil. To se ne posreči zmeraj. Nekateri ljudje so vljudni in ljubeznivi le navzunaj kadar so k temu prisiljeni ali pa iz sebičnosti, doma pa se znašajo nad svojimi najbližjimi sorodniki, njih surovosti ni konca. A pride slučaj, ki razkrinka njih pravo naravo pred vsem svetom. Samo na vlaku je treba opazovati take suroveže, kjer mislijo, da se nihče ne meni zanje. Tu so brezobzirni, da nasilni, njihova olika se je sedaj odluščila kakor lošč z lonca. In to je čisto naravno. Kdor je pa vaje premagovati samega sebe, kdor se vedno lepo vede tudi doma, se ne bo tako hitro izpozabil. — S kakšnim strahom jemljejo starši svoje otroke na obisk v tujo hišo! Boje se, da ne bodo razgrajali, plezali po stolih, grdo jedli i. t. d. In po pravici, če so vajeni divjati doma, se tudi v tuji hiši ne bodo ve-

dli kakor angeli. Tisti opomini pred odhodom so kakor bob ob steno. Prvič jih je preveč hkratu, drugič pa jih niso vajeni izvrševati. Lepo vedenje izvira le iz navade, kar na mah se ne bo nihče priklanjal in vljudno odgovarjal, dostojno jedel in se vedel.

Navad je toliko, da bi mogli razpravljati o njih ves dan. Zato omenim samo še par najhujših: lažnivost, opravljenost in pijančevanje.

Kako je to, da nekateri ljudje tako lahko lažejo, drugi pa, in teh je seveda dosti manj, spet ne morejo spraviti laži iz ust. Oboje izvira iz navade, ki sega prav v otroško dobo. Majhni otroci pripovedujejo večkrat prav smešne stvari, zamenjavajo čas, kraj in dogodek. To je seveda čisto nedolžno in nikomur ne bi prišlo na um, da bi imel to za laž. Roditeljem se zdi še prav zabavno! In vendar je tako govorjenje prva podlaga za laž. Otroka je treba opozoriti, da se je zmotil, da je drugače povedal

kot je res, seveda ga poučimo izlepa, ne da bi vpili nad njim, da laže!

Nekatere matere imajo tudi navado, da ukazujejo in žugajo obenem in še s takimi kaznimi, ki jih ne morejo izpolniti, na pr.: Če ne boš ubogala, te vržem na cesto! Ko vidi otrok, da se to ne zgodi, spozna, da mati laže. Tako mati sama podira ljubezen do resnicoljubnosti. In kolikokrat so otroci še priče neresničnega govorjenja svojih roditeljev. Starši dobe goste, izkazujejo jim vso prijaznost in ljubeznjivost, a komaj gostje odidejo, že govore slabo o njih in sicer vpričo otrok. Kaj neki mislijo, da otroci ne zapazijo tega? Tako uče starši sami otroke lagati. In laž raste z otroki. Prešla jim bo tako v navado, da še vedeli ne bodo, kdaj se zlažejo. Če pomislimo, koliko žalosti, koliko prepirov naredo laži, ali ne bomo z vsemi močmi vzgajali otroka k resnicoljubnosti? Dosežemo pa to najbolj s tem da sami visoko cenimo resnico. Otrok bo imel zaupanje v nas in tudi mi mu pokažimo, kako ga ljubimo, ker govori resnico.

Z lažjo hodi roko v roki ostudna njena sestra opravljalnost. Ta navada je posebno razpasena v majhnih krajih. So gotovi ljudje, ki oberejo svojega bližnjega do kosti. S pravo slastjo precenjujejo vse napake in napakice «ljubega bližnjega» in tudi vpričo otrok se ne brzdajo. Tako izgube otroci vse spoštovanje do dotičnih oseb in obenem se sami navadijo te hudobije. Kako lepa pa je prizanesljiva molčečnost, ki ne opravlja, dasi vidi napake svojega bližnjega! On pač ima svoj jezik v oblasti, posluša svojo vest, ki ga svari, da naj ne blati bližnjega.

Slednjič naj omenim še navado, ki povzroča največ gorja na svetu in ki je, žal, tudi pri nas zelo razširjena, to je pijančevanje. Črez noč ne postane nihče pijanec, ampak le polagoma pridobi to grdo navado. V šolah smo

napovedali že kdaj neizprosni boj alkoholu, največjemu škodljivcu človeštva. Izračunali so, da so v letih 1860 – 1870 uničile žgane pijače v državah Sev. Amerike 300.000 ljudi, spravile 100.000 otrok v sirotišnice in 150.000 v kaznilnice, povzročile 2000 samomorov, naredile 200.000 vdov in 1 milijon sirot! To so grozne številke! In pri nas se pije pri vsaki priliki, sploh si ne morejo naši ljudje misliti zabave brez vina. Kakršni so odrasli, taki so tudi otroci; ta navada se jim tako vtisne v spomin, da pozneje niti sami ne bodo boljši. Zato proč z vinom niti kaplje naj ga ne dobe otroci. Škoduje jim na duši in telesu. Saj vidimo one slabotneže, blede in suhe, spomin jim peša, poganjajo pa vse mogoče strasti. — Kako pa je zdrav trezen človek! Svežega duha gre na delo, točen je, razumljiv, obenem pa prihrani nepotreben izdatek. Zato delujmo z vso resnostjo na to, da se navadijo otroci treznosti, da ne bodo tujci kazali na nas: «Glejte jih, pijance!» Pregovor nam veli: Spoznavaj samega sebe! In s tega stališča je potrebno, da pregledamo večasih število svojih dobrih in slabih navad. Morebiti se nam vendar posreči, da odpravimo kako slabo ali pa razvijemo kako dobro navado!

Vojna je razvnela vse slabe strani človeške narave. Zdaj se sicer vračajo časi miru, vendar nas čaka še veliko delo. Ni glavno, da dobivamo zopet potrebnih živil, predvsem potrebno je, da se dvigne нравstveno življenje ali morala. Prizadevati si moramo, da z dobrim vzgledom, z lepo besedo, z lepimi knjigami uvedemo v našo ubogo domovino lepe navade,

«da bomo narod poštenjakov,
da bomo narod vrlih mož»

SAVOMIRA KVEDROVA:

IDILA.

Na grede seme pada,
pomlad brsti, dehti,
na vrtu dekle poje,
in srce se smeji.
Pa misli dékle zalo,
kdo bo njen cvet imel,
kdo rožmarin in nagelj
na srce ji pripel — —

Kuku, kuku iz gozda,
doni premili glas
in deklica posluša,
ozira se na vas.
Naštej mi, kukavica,
število srečnih dni,
ki žena jih bom užila,
tam doli kraj vasi!

Kuku, kuku našteva
si deklica zvestó,
tam doli pa zavriska
tja v solnčni dan nekdo...
Kuku, juhu, kuku, juhu,
čez plan razlega se,
kuku, juhu, kuku, juhu
in srce smeje se...

MARICA STEPANČIČEVA :

IZPREHOD PO SKANDINAVIJI.

(Nadaljevanje).

Laponci, kakor znano, spadajo k azijskemu ali mongolskemu plemenu. Njihov jezik je v sorodstvu s finskim. Laponci žive po Rusiji in Finski za 66° severno šir., dočim prebivajo po Švedski in Norvegiji ob 63° sev. šir. V Skandinaviji so se naselili še za časa kamnite dobe. To zgodovinsko resnico dokazujejo po muzejih razpostavljene priprave iz kosti, rogovja in kamena. Ko so se seznanili s skandinavskimi domačini, so se privadili tudi uporabljanju kovine. Laponci se dele v dva dela: v gorske ali gozdne in v ribiške ali nabrežne. Prvi so ohranili do danes vsa svojstva lastnega plemena, drugi se z narečjem navzemljejo radi tudi navad urojenih Skandinavcev. Edini živali, ki nudita določno smer njihovem življenju, sta severni jelen in los. Najubožnejši Laponec ima vsaj sto losov. Severni jelen in los ne dajata Laponcu le mesa in mleka, temveč tudi kožo za odeje in obleke, rogovje pa za različne hišne in olupševalne priprave. Svojih izdelkov ne zamenjuje vselej samo z denarjem, ampak tudi s soljo, kavo, tobakom, moko in tkanino. — Laponci so nomadi! Poleti pasejo svojo čredo v gorah nad gozdno mejo in mnogostoglavo krdelo mu čuvajo in drže v redu dolgodelski psi. Nad gozdom ostanejo do septembra, v tem času se pomaknejo v goščavo, kamor ostanejo do novembra. Ker koljejo svojo čredo v oktobru, vršijo svoj posel v gozdih. Po zimi se pomikajo še dalje, dokler dospejo v hoste osrednje Skandinavije. Čredi sledi zvesto od pašnika do pašnika vsa rodbinica, postavljajoč si svoje šotore, kamor se ustavlja delj časa. Potujoč iz kraja v kraj, oprtajo Laponci hišne potrebščine na jelene samce, oziroma jih vprežejo pred sani, ki izgledajo, ko vzdolbeni čolni.

Spomladi se vračajo vnovič na goličave, kamor ostajajo do majnika. S tem mesecem pa se povrnejo zopet v gozdove, da živina izvali v zavetju svoje mladice. S pomnoženo čredo se pomikajo nato nánovo na vrhove gorâ. —

Potovanje po prost.ani Laponski je kaj zanimivo. Vlak se vije venomer zdajci med soteskami, zdajci med prostranimi planotami, zdajci mimo žuborečih slapov ali tik gričastih trat, po katerih leže raztreseni laponski šotori, ki so po obliki podobni ciganskim, vendar izgledajo imovitejše nego le-ti, ker so ponekod odeti z raznimi kožami, medvedjimi in voljčjimi. Nekatero laponske kolibe pa so prireje iz lesa in izgledajo od daleč, ko naši kozolci. Toliko prvi, kolikor drugi, nimajo seveda nikakih dimnikov pač pa odprtino v sredini, ki jo kar zopet zagrnejo, ako ne kuhajo ničesar.

Laponci so brezizjemno nizke rasti. Ko opazuješ njihovo družbico iz daleka in ne vidiš še nagubanega lica, misliš, da je to kopa večjih in manjših, oziroma mlajših in starejših dečakov in deklet. Vrhnja obleka vseh — moških in žensk — obstaja iz medvedjevine, moške hlače in ženska krila, ki segajo obojim le malo nad kolena, pa so iz debelega temnorjavega ali temnoplavega sukna, ki je ozalšano z raznovrstnimi obšivi. Na nogah nosijo obušalo,

ki je podobno slovanskim opankam, samo z razliko, da je pri nekih kosmato na zunaj in znotraj. Na glavj nosijo «možicljji» kosmate kučme, dočim imajo ženske male «avbice» iz debelega sukna. Laponci niso lepega lica; mršavega, pretrpljenega obraza so. Male oči jim pa gledajo pohlevno in skromno in nekako udano v božjo voljo, naj jim je tā prijazna ali nemila. — Laponci imajo rjavkaste redke lase, ki segajo moškim do vratu, ženskam pa v tanjkih kitah izpod avbe po hrbtu. Glede snažnosti se mi zdi, da kakor ne morejo Laponci nikdar oprati debelosuknenih in usujatih oblek, tako menda nimajo navade umivati obraza in rok... Ako pa sediš ž njimi v zaprtem prostoru, n. pr. v železniškem vagonu, tedaj te vzduh,.. ki te obdaja, spominja na zverinjak...

Tujci imajo priliko videti Laponce na vseh postajah, po Laponskem. Neki prihajajo tja le iz radovednosti, drugi, da ustopijo v vlak, dočim postajajo neki okoli tujcev z razprodajanjem raznovrstnih izdelkov iz jelenovega rogovja, kar izdelujejo posvojih skromnih domovih ob prasketanju ognja, ko se zunaj prostira šest mesecev dolga noč in visoki sneg in led. — Ker so Laponci nomadi romajo včasih zelo daleč za svojo brezštevilno čredo severnih jelenov, katero spremlja zvesto cela družba dolgodelskih in kvišku uhljatih laponskih psov. Vendar se Laponci — pastirji — ne oddaljijo navadno nikoli za toliko od svojega prvotnega domovja, da bi se ne povrnili več tjakaj. Kar sem izvedela o Laponcih, sem slišala od njihove učiteljice. Na postaji Gellivara je namreč ustopila k meni v vlak — z družbico Laponcev — mlada gospodična, katero sem, dasi nisem nikoli premišljala o kaki izobrazbi Laponcev, smatrala takoj učiteljici. S slabotnim upanjem, da me utegne razumeti, sem jo nagovorila. Nisem se varala ne v prvem, ne v drugem mnenju. Bila je res učiteljica in govorila pravilno nemški. Na moje začudenje mi je povedala, da je hči nemskega železniškega uslužbenca; njena mati pa da je Švedkinja. Nato mi je pravila, da učiteljuje nekje ob Abiskem jezeru, da ima v svoji skromni šoli 11 Lapončkov, katere podučuje v švedščini in da traja šola le par mesecev. —

Laponska, ki se imenuje tudi krajina polnočnega solnca, se razprostira nad severnim tečajnikom. Ona je najbogatejši okoliš z železno rudo. Cela gorovja rude leže v tej pokrajini, ki je s svojimi brezštevilnimi rekami (älf) jako slikovita dežela. Laponsko pa je tudi domovje velikanskih jezer, največastnejših slapov, najvišjih gorâ; ono je zavetje večnega snega in zrcalnih lednikov. Posebno zalo okolico nudi mestece Kiruna. Za svoje neprestano naraščanje in blagostanje se ima zahvaliti to mesto baš laponski železnici, kajti le-tâ donša v Kiruno celo poletje vse polno tujcev, zlasti Angležev. Iz Kirune vodijo namreč najzanimivejši izleti, toliko po jezeru Luossajaur, kakor na goro Kirunavara in Luossavara, raz katere je diven razgled preko severne Švedske.

Kakor že povedano, je Laponska zelo razkošna

z vodovjem. Krasni sta zlasti njeni jezери Abisko in Torneträsk, ki je 8 milj dolgo in 1 miljo široko. A nad vse čarobni in mamljivi so laponski vodopadi, kakor na primer Porjusfallet in Sjöfallet, ki pada iz višine 40 m. navpično navzdol in naravnost v jezero pod seboj tako, da se to jezero zdi tamkaj, kjer se spušča vanj slap, velika zaloga živega srebra. Slap Harspranget pa je celó 75 m. visok; neizrečna prirodna divota! — Izmed gorá je posebno veličastna s snegom pokrita goličava Kaskassatjåkko, dočim je najvišja gora na Švedskem — Kobnekaisse. —

Postaja, kjer se Švedska drži na severu Norveške, se imenuje Riksgränsen (drž. meja). Tam gori so nam norveški carinarji pregledovali prtljago, zato smo se ustavili delj časa na kolodvoru ter uporabili priliko, da smo si nakupili požirek in grizljaj, kar sem zaman upala dobiti na drugih postajah redkoobljudene severne Švedske.

Postaja Riksgränsen je še precej obsirno poslopje, ki je za polovico zavzemlje uradni prostor, drugo polovico pa gostilnica. Mimogrede naj se tu dotaknem tudi pristnoskandinavskega običaja: Ob času kosila in večerje je v vsaki gostilni nekako sredi prostora dolga miza, ki je naložena z najraznovrstnejšimi jedili. Na tej mizi dobiš najrazličnejše kuhane, ocvrte, surove, pečene in prekajene ribe. Privoščiš si lahko sira iz vseh možnih pokrajin, ki je črnkast, rdečkast, dehteč in smrdljiv, puhel in pust ko nezrela smokva ali nadvse jedek in razdražljiv. Vsega imaš na izbiro! Znana in neznana zelišča in sadja poleg najraznovrstnejšega mesa: severni jelen, losos, lisica in klobase, ki pa niso le najrazličnejše velikosti in ukusa, ampak tudi barve. Česar pa gotovo ne pogrešaš na mizi, je krompir in sveže maslo, ki je zeló slano, dočim je kruh skoraj brez soli. Jedila so navadno mrzla. Sredi te preobložene mize pa se zrcali velika steklenka vode, samovar s čajem in boca mleka. Ob stranski steni je druga manjša

miza z vsemi miznimi potrebščinami. Natararjev in postrežnic po navadi ni v sobi: sicer ti prihité takoj iz sosedne kuhinje, ako jim le pozvoniš.

Ljudje, ki prihajajo v krčmo naj so še tako odlični, si poiščejo najpreje prostor ob praznih mizicah in ko odlože, kar jim je odveč, gredo k stranski mizici, vzamejo z nje krožnik, kozarec i. dr. ter odnesejo vse na izbrani svoj prostor. Nato se prične prava procesija okoli srednjega omizja. S krožnikom v levici se šetajo toliko časa okoli glavne mize, dokler si ga ne napolné s tem in onim, ki jim diši najbolj. Nato odnesejo na svoj prostor naloženi krožnik, seveda resno in pametno, ko da nesó bolniku zdravila. Končno si natočijo kupico vode ali mleka. In med tem, ko povžijejo grizljaj severnega jelena ali ukusne ribe losos, si namakajo grlo z mlekom. Ne samo to! Neki si zlijejo mleka celó vrhu vseh nakopičenih jedil. Mnogi gredo napolnjevat svoj krožnik tudi po trikrat, kajti naj kdo vzame s srednje mize le grizljaj ali naj se nasiti za dva dni, plača isto vsotico, ki res ni velika. Ob kosilu je poleg omenjenega navadno še nekaka juha (poleg čaja edina gorka jed) pa ne iz govejega mesa. Te skandinavske juhe dišijo zelo čudno: jaz sem jih uživala le, ko nisem imela po tri dni toplega v želodcu. Kakor razne druge jedi, so tudi te juhe vseh mogočih barv in vonja. Včasih je okus in duh take juhe vsaj za tujca najneprijetnejši... Mleko je zlasti na Laponskem debelo in gosto, ko skrob, to pa zato, ker molzejo Laponci svoje košute le enkrat v tednu, da pridejo vse samice sto in tisočglave črede na vrsto. Kar se tiče čaja pa ogleduješ zaman, da naletiš kje na rum ali kaj sličnega. Alkoholnih pijač sploh ni nikjer na prodaj, ko sem iskala nekoč po trgovinah kónjak, so začudeno nakremžili obraz, ko da sem jih zaprosila hudičevega olja.

Nadaljevanje sledi.

L. PALŠKA:

SILVA.

Koec.

Minil je maj. Zopet se je priklanjaló zlato, polno žitje na žehtečem polju, zopet je zardel po njivah vroči mak. — Silva je slabela. Izpolnili so zdravnikov nasvet, da naj bi šla Silva kam doli na jug na kako letovišče. Lahen smehljaj se je razlil po njenem licu, ko je to čula, kajti to je bila pač njena tiha, neizgovorjena želja. Rosno jutro je bilo, ko se je poslovila od mesta in se v spremstvu očeta odpeljala proti jugu. Na Silvino željo so jej izbrali za zdravilišče prav oni kraj, kjer je bila pred dvema letoma na obisku pri prijateljici Ani. Dolga, utrudljiva je bila vožnja ob poletni vročini in vsa šibka in izmučena opiraje se ob očeta, je stopila iz vlaka, kjer jo je pričakovala prijateljica. Ta se je ustrašila izpremembe na Silvinem obličju in nehote ji je šinila v dušo misel: prišla je umirat.

Veseli so bili prvi dnevi. Silva je na videz okrevala. Novi vtisi, novi doživljaji so jo nekoliko oprostili morečih misli. Večerilo se je. Silvin pogled je iskal solnca, zadnjih njegovih žarkov v ugašajočem dnevu. Tam daleč pod sivkastimi hribi, na

drobni vasi je še trepetala njegova polna luč. Tja si je Silva zaželela, da bi vjela še perišče zlatih pramenov in se z njimi poigrala. Toda tudi od tam je zbežalo solnce in sledile so mu bele komajvidne meglice. Silvi je postalo tesno. Ozrla se je doli na trg, na visoko hišo z visokimi okni zavito v lahen polmrak. Zagledala je na vrtu mlado, temnolaso žensko, stoječo ob ograji. Zazdelo se ji je, da so se skozi mrak zasvetile tiste velike, črne oči, ki so jo plašile ob dolgih, bolnih nočeh, in da so se zapile vanjo z zlobnim, hudim pogledom. Silva je zahropela. Z divjo silo je ustala stara bolest, komaj nekoliko utolažena, nekoliko utešena.

Še bolj sključena kot navadno je trudno stopala Silva navzdol proti trgu, in še bolj skrbeče se je nanjo ozirala Ana, ki ji ni ušla nenadna izprememba na Silvinem obrazu.

Tisti večer se je počutila slabo. Zgodaj je legla v posteljo, iz katere se je dvignila šele po osmih dneh. —

Vsi ti prizori so jej nocoj rajali pred dušo, ko

je trudna premišljala svojo žalostno življensko pot.

Tedaj se je iz sosednje vile izlil v noč mehak, drhteč praeludium glasovirja in nalahno prešel v bolestne akorde arie iz opere Butterfly. Poln, kipeč ženski glas je pel. — Butterfly je bila pred smrtjo v beli obleki, je pomislila Silva in nehote ji je zbežal pogled nase. Čuden, polplašen, a ironičen nasmešek ji je dahnil na višnjevkaste ustnice.

Hitri, lahki koraki so se v istem hipu pojavili na stopnicah in hodniku.

— «Zakaj pa ne greš v posteljo, Silva?», jo je skrbeče vprašala Ana. Bolnico je posilil kašelj, suh in votlodoneč.

— «Nocoj, nocoj se čutim bolje» je odgovarjala Silva. — Tako rada bi šla dol v park. Spremi me!

— Ali se sploh upaš iti po stopnicah? —

Počasi, sključena in trudna, opiraje se na prijateljico, je dospela v park. Težko je soplja in kolena so se ji šibila. Tuintam je morala vsled utrujenosti postati in stresal jo je kašelj. Na usta je pritiskala robc, da bi Ana ne opazila velikih, rdečih kapelj, ki so ji polzele iz grla.

Lepo je sijal mesec in črtal po stezah parka najrazličnejše oblike. Počasi sta se pomikali dalje drobni postavici.

«O, Ana,» je spregovorila bolnica z bolestno-mehkim usmevom na licu, «kako dolgo je že, kar sem prejela od njega zadnje pismo. Toda čemu, čemu in zakaj? On ni prost, ni prost. Čemu in zakaj naj bi mi bil pisal». Zadnje besede je govorila bolj sebi nego prijateljici.

Dospeli sta do širokega kostanja, odkoder so se videla visoka, razsvetljena okna velike hiše. Sedli sta na klopico pod drevesom. Mrzlica je napadla Silvo, da je trepetala po vsem životu in potne kaplje so ji stale na sencih. «Tam, tam je moje življenje in zdravje, je, kažoč s suho roko na veliko hišo, vzdihnila Silva. Vlažno so ji zasijale oči in zasopljena, med pokašljevanjem je nadaljevala. «O, ko bi vedel, da sem tu». — «Gotovo bi prišel», je nežno dostavila Ana. «Misliš?» O prav gotovo, a ne razburjaj se ubožica, vidiš, da ti škoduje. Jutri pride tvoja mamica že s prvim vlakom in kako bo žalostna, če te bo videla tako slabo; odidive raje domov, da se spočiješ!»

— «Ne Ana, ne grem še domov, tu je lepše in bolje. Ta hladen, večeren zrak mi prija, ker tu notri v prsih, mi je ko da mi leži razbeljen kamen, ki me tišči in peče že ves dan. Dobro veš, Ana, da sem Ti ves čas odsotnosti pisarila, kako da si želim semkaj, ravno zato, ker so večeri tako lepi. In potem — tukaj, na tem prostoru sem njemu najbližje. Privoščim ti to veselje, saj ozdravim, saj nisem še tako slaba, le danes sem nekoliko bolj šibka. Tako tesno mi je

v duši, tako tesno! Jokala bi pa ne morem! Ana, še enkrat, da bi ga videla, samo videla. Pravila si mi, da se je postaral!»

— «Da! Postaral, in ves sključen je kot sedemdesetleten starec. A oni dve gubi na licih, ki so tebi toliko drage, so postale še izrazitejše. Vedno je zamišljen, čemer in otožen. Toda Silva, pustive to ter pojdive domov». —

— «Še nekoliko posedive! — Nocoj je večer tako sladak! Naj se ga nasitim. Trudoma loveč sapo je v presledkih govorila, oči uprte v veliko hišo. Ana, življenje je blodnja. — In vendar živim rada to blodno življenje polno bolesti. — Rada ga živim radi njegovih, lepih lažnjivih sanj, v katera veruje vsaka mladost in vsaka ljubezen. — Lepo je sanjati lažnjive sanje! — O kako lepo! — Teh mi ne more ubraniti nihče in nihče vzeti. Same ob sebi pridejo, nepoklicane, nepovabljene, tako kot pomlad. Same izginejo, potemne, se razblinijo tako kot pomlad. In po njih ustajajo jutra sveža, jasna — in moja duša je tempel — blagoslovljena poživljena. —

Bila sem zadnja roža v njegovi pomladi, zadnja roža, ki jo je ljubil.

Vedno bolj vzhičeno je govorila tako, da so bile besedekoraj nerazumljive. Ana je tiho ihtela.

— «O, visoka hiša z visokimi okni!» je v hipu divjezlobno kriknila Silva in se čudno nasmejala. «Ana, Ana, ali vidiš? Visoka okna se nižajo — ha, ha, — nižajo se. — In — in on je tam, in se smehlja, prav tako se smehlja, kot takrat pri plesu. — Kliče me! — Ali čuješ, Ana? — Vseposod je polno solne — koliko luči, — koliko svetlobe! — In jaz — jaz sem zdrava — k njemu grem — Glej, kako izteza roke in me kliče! — Ves je v solncu in rdečih rožah. Kakor goreči jeziki, kakor živi zublji se vijejo krog njega. — Zdi se mi da so maki, sami vroči maki. — Že grem, Ana — že grem! —

Hotela se je dvigniti, a zdrknila je na kolena, roke iztegnjene proti hiši — oči izbuljene — ustnice okrvavljene. — «O, — kako si — lep — pri — te — bi — Čudno grgranje ji je sledilo in hipno je umolknila. Iz ust ji je bruhnila kepa krvi, ki se ji je poredila po bradi in obleki. Roke so se ji povešile ob životu. Telo je omahnilo po strani in izmučena bleda glava je trdo padla v Anino naročje.

Zadrhtel je veter. — Razgrnili so se listi širokega kostanja in mesec je pogledal skozi veje na brezčutno telo, na mrtvo, mladenko ležečo ob Aninih nogah v beli obleki s široko, črno liso. —

Njen duh je plul v solncu in rožah, je begal po veliki hiši z visokimi okni ter poljubljaj neko, nabrazdano čelo in oni dve, trudni gubi v rjavih licih, ki ju je Silva toliko oboževala. —

I. M.

DUHOVNIŠKI CELIBAT.

Papež sicer more iz važnih vzrokov koga odvezati celibata. Vendar, kakor kaže praksa, niso še tako važni vzroki dovolj važni, da bi papež to storil. Zato lahko ponovimo: Cerkev ne odveže celibata nobenega duhovnika, prav nobenega, v nobenih okoliščinah, pod nobenim pogojem. Zakaj ne? Nekaj škof je rekel nekemu duhovniku v tem smislu: «Če bi enega odve-

zali obljuje celibata, bi potem isto zahtevali tudi drugi.» S tem je pravzaprav duhovniški celibat obsojen, popolnoma obsojen. Če se je namreč treba opravičeno bati, da bi radi enega isto zahtevali tudi drugi, je s tem potrjeno, da je celibat le prisiljen privesek duhovništva in da večina duhovnikov z njim ni zadovoljna. Gotovo, pač nobeden duhovnik ni šel za duhovnika

«zaradi» celibata oz. radi devištva, temveč celibat «mora» držati, ker je postal duhovnik rad ali nerad.

Da, Cerkev (t. j. papež in skofje) ne odveže celibata niti takih duhovnikov, ki jih je sama spoznala za popolnoma nesposobne in nevredne za duhovniško službo in jih je vsled tega *suspendirala* «in *perpetuum*» t. j. jim je za *zmerom* odvzela pravico maševati in deliti sv. zakramente in sploh opravljati duhovniško službo. Toda če Cerkev kateremu duhovniku «*prepove*» za *zmerom* vršiti vsako duhovniško opravilo, bi ga ravno tako lahko za «*zmerom odvezala*» vseh duhovniških dolžnosti, saj je ravno isto, samo beseda je druga. Toda ne! Mora biti duhovnik in ob enem ne sme biti duhovnik. Tak, za *zmerom* suspendirani duhovnik spada med najnesrečnejša bitja na svetu v dušnem in telesnem oziru.

Zakaj torej Cerkev vsaj takih duhovnikov, ki jih je za vedno suspendirala t. j. ki jih je itak že pahnila iz vrste svojih služabnikov za vselej, ne odveže vsaj najtežjih duhovniških dolžnosti? Zakaj jim ne pusti, da bi na kateri drug pošten način poskrbelj za svojo dušno in telesno, časno in večno srečo? No, zakaj? Ista pesen! Tako-le pravijo: «Če bi te odpustili iz duhovniškega stanu, bi potem tudi drugi storili nalašč kaj takega, da bi jih morali istotako odpustiti, in tako bi trpela cerkvena disciplina. S tem zopet dokazujejo, da večine duhovnikov ne smatrajo za dovolj trdne v duhovniškem poklicu in da jim je disciplina več kot neumrjoče duše. Dá, kaj greh, kaj razžaljenje božje, kaj brezštevlni božji ropi, kaj pekel! Disciplina to je prva in glavna reč! Rajše naj se jih pogubi, kolikor se jih hoče, da le disciplina ne trpi! *Pa bi lahko disciplino kako „spremenili“, da ne bi trpela ne disciplina, ne duše!*»

Sredaj imenovani *grško-katoliški nadškof* Lvovski Szepticky je začel že pred leti prigovarjati pri duhovnih vajah svojim bogoslovcem, naj bi se prostovoljno odpovedali ženitvi. (Oni, ki se namreč mislijo poročiti, morajo to storiti pred posvečenjem. Tudi tu je svoboda omejena. Prostost naj bi bila popolna, da se more človek poročiti, kadar sam hoče). Toda bogoslovci so mu začeli glasno ugovarjati: «Ženà si ne pustimo vzeti!» da je moral nadškof takoj obrniti govor drugam. Če bi se mu bilo tedaj posrečilo, da bi se vsi, ali vsaj večina bogoslovcev odpovedala ženitvi, bi drugo leto že lažje vplival na druge, češ, ker so se ti odpovedali ženitvi, pa dajte se tudi vi, dokler bi se kmalu ne glasilo: «Ker so se ti, se «morate» tudi vi», in celibat bi bil vpeljan.

Ali je to po poskusil deseči nadškof iz lastnega nagiba ali pod vplivom rimsko-katoliških škofov ali celo na migljaj papeža samega, ve on. Kakor priča poročilo na prvi strani, je hotel svoja prizadevanja nedavno zopet uresničiti, to pot pa celo s silo. S kakšnim vspehom? Vsekako pa to dokazuje, da le škofje vzdržujejo celibat in bi ga radi vpeljali še tam, kjer ni vpeljan. Ali je le še premalo greha in le še premalo nesrečnih duš?

Tako ravnanje pa tudi prav nič ne pospešuje združitve pravoslavne Cerkve s katoliško, ampak ravno nasprotno. Kajti kadar se bo pravoslavna Cerkev združila s katoliško, *prav gotovo ne bo sprejela*

celibata». Ali pa ne pride do zjedinenja! To naj bi le pomislili!

Vse dosedanje skušnje kažejo torej, da je popolnoma brezvspešno delati na to, da bi Cerkev odpravila celibat. „Zato ne preostane drugega, kot da celibat odpravi vsak sam za-se na ta način, da pod nobenim pogojem ne pojde za duhovnika, ako ni popolnoma gotov, da bo zares in z lahkoto vzdržal v celibatu.“ To je sicer zahteva Cerkve same. Naj bo kdo še tako nagnjen k pobožnosti in naj ima še tako veliko veselje do duhovniškega stanu, ako pa ob enem ne čuti v sebi moči do popolne spolne zdržnosti. «ne sme» iti za duhovnika, kajti še celo tak, ki se čuti popolnoma zavarovanega proti spolnemu poželenju, se mu utegne v teku življenja izpodtakniti, da pade globlje, kot si je le mogel predstavljati. Človek ostane pač človek. In celo tak, ki je od svoje strani popolnoma «gotov» da bo mogel živeti v duhu celibata, «mora vztrajno» prositi Boga milosti, da ostane stanoviten, in še-le takemu Bog tudi res podeli milost stanovitnosti do konca.

Toda tu je treba poudariti še nekaj posebej. Kako lahko se namreč zaljubi vsak mlad človek, zlasti od 20-30 leta (a nadaljna leta tudi niso prav nič izključena)! To je nekaj čisto samoumevnega in naravnega. Pri tem ne pride prav nič v poštev okolnost, da je čisti mladi človek duhovnik, kajti pri njem ni čisto nič manj vzroka za to, kakor pri kateremkolj drugem človeku. Seveda dajejo stari škofje in samostanski patri lepe nauke, da se je treba varovati priložnosti itd. Priložnost! Človek je človek, in če se izogne eni priložnosti, pade v drugo, in če ubeži 99 priložnostim, ga prav lahko ujame stota. Da, kakemu staremu škofu ali patru je lahko svariti pred priložnostjo: Toda proti naravnim vabljenostim je človek šibak še celo takrat, ko jasno vidi pred seboj zle posledice. Človek je in ostane družabno bitje — saj je takega stvarjenja — in vsak zrel možki začuti v sebi naravno nagnjenje do ženske in ni mogoče, da ne bi bil vznemirjen oziroma da bi ostal vselej ravnodušen in brezbrizen, ko vidi prikupljivo žensko. Sedaj pa mora duhovnik to naravno nagnjenje in vznemirjenje v sebi zatirati v zavesti, da njemu ne bo nikdar postavno dovoljeno, kar bi mu lahko bilo, kakor vsakemu drugemu, in zato je njegovo trpljenje dvojno. Ta zavest dela duhovnika pogosto potrtega, nevoljnega, čemernega in mu jemlje veselje do duhovniških opravil in dolžnosti, da jih opravlja le prisiljeno in v kolikor mora. Ne rečemo preveč, če rečemo, da bi jih od 100 ostarelih duhovnikov lahko naštel na prste, ki niso nikoli obžalovati, da se ne morejo oženiti. Seveda se dobijo tudi taki možki na svetu, ki so neobčutljivi in ki se jim ženska naravnost gnusi, saj je nekdo celo rekel, da bi bil svoje starše sovražil, če bi bil prej vedel, kako je prišel na svet. A to so le redki čudaki.

Prej je bilo rečeno, da Cerkev ne odveže celibata nobenega duhovnika pod nobenim pogojem in v nobenih razmerah in da je naravnost brezvspešno delati na to, da bi Cerkev odpravila celibat. Da, tako je bilo do sedaj. Slišali so se sicer v vseh časih zdaj tu zdaj tam bolj posamezni glasovi, ki so zahtevali odpravo celibata, a ti glasovi so vselej prav tako hitro utihnil, kakor so se bilj zaslislali. Pri železni nepopustljivosti in strogosti škofov, oz. Cerkve, je bilo že v kali

preprečeno vsako večje prizadevanje v tem oziru. Ta strogoost in nepopustljivost škofov pa je imela veliko podporo in zaslonbo tudi v javnem mnenju med vernim ljudstvom. Saj še ni dolgo temu, ko se je redko kdo drznil le omeniti pred ljudstvom, da bi bili tudi duhovniki lahko oženjeni. In skoraj splošno je bilo mnenje med vernim ljudstvom, da je neoženjenost duhovnikov zapovedal Kristus sam, da se potemtakem ne splača o tem niti govoriti. Toda danes je v tem oziru javno mnenje popolnoma predrugačeno. Na splošno ljudje obsojajo celibat in to tem bolj, ker vedo, da je to le disciplinarna naredba škofov. In v bližnji preteklosti je bila začela krepka in odločna akcija (delovanje) zlasti med hrvatsko in češko duhovščino za odpravo celibata, a tudi nepopustljivost Cerkve je bila enako krepka in odločna.

Slišalo pa se je tudi, da so v Sloveniji ob tej priliki zbirali duhovniki med seboj podpise za celibat. Prav lepo in dobro, če je res, samo — *brezpomembno* in *brezpotrebno*. Brezpomembno, ker je bilo nabiranje takih podpisov najbrže naročeno in priporočeno od zgoraj. No, pa tudi če ne, so taki podpisi od strani duhovščine brezpotrebni in tudi brezsmiseln. Čemu pa je neki potrebno duhovnikom pobirati podpise za celibat, ko ga vendar že imajo in ga jim nihče ne grozi vzeti in ga jim tudi nikdo ne more vzeti, ker jih namreč *nikdo ne more prisiliti, da bi se oženili*, četudi bi Cerkev stokrat odpravila celibat?! Če kdo hoče in že mora živeti v celibatu, naj živi, a naj ne zahteva tega tudi za druge. Nima pravice!

Potem pa se toži in jadikuje o velikem pomanjkanju duhovnikov. Zakaj pa je tako veliko pomanjkanje duhovnikov? Ali ne v prvi vrsti ravno radi celibata? Poznam mnogo takih, drugi poznavaajo zopet druge, ki so bili namenjeni in ki bi bili tudi šli v semeniško bogoslovje a niso šli, zopet druge, ki so bili že notri, a so izstopili, in to samo radi celibata. No ako bi bili kljub temu postali duhovniki, ne bi bili nič slabši, kot so drugi. Zdaj so, v kolikor vem, dobri, krščanski, nekateri celo zelo pobožni družinski očetje. Prav so storili! Ali ni mnogo boljše biti pošten in veren družinski oče kot pa pred svojo vestjo in pred Bogom in morda tudi pred ljudmi grešen duhovnik, ki ne more biti srečen in zadovoljen?

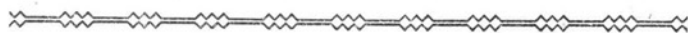
Ali je za kraljestvo božje na zemlji koristno in občno dušno zveličanje pospešljivo, da je toliko dušno pastirskih mest praznih, da je zlasti po velikih mestih tako malo duhovnikov, da pride na enega 20-30 tisoč ljudi? In to skoro izključno radi celibata. Ali je tega treba? Pa seveda, rajše naj bo sto in stotisoč ljudi brez sv. maše, brez krščanskega nauka, rajši naj tisoči in tisoči umirajo brez sv. zakramenta, kot pa da bi bilo duhovnikom dovoljeno prejeti od Kristusa postavljen zakrament sv. zakona! Radi grozno naraščajočega pomanjkanja duhovnikov, mora priti do poloma, ne katoliške Cerkve kot take in na splošno, ker je neporušljiva, ampak do poloma katoliške Cerkve *med ljudstvom* po posameznih deželah.

Konečno bi bilo omeniti še en težki križ, ki tlačí duhovnike. To je *«kuhariško vprašanje»*. Morda se bo zdelo to komu čudno in neverjetno, a je vendar resnica. Tu vlada v farovžu kaka trmasta in svojeglavna sestra, ki si ne pustí nič ukazati — no, največ-

krat se brat in sestra nič kaj ne strinjata — , tam pa kaka sitna kuharica, ki hoče biti bolj cerkvena, kot papež v Rimu in hoče imeti duhovnika popolnoma na vrvi. Vedno in vedno hoče imeti duhovnika pod policijskim nadzorstvom svojega nosa, ki ga hoče vtikati prav povsod.

Če ima duhovnik pri sebi sestro, je večinoma križ, če ima kako *«kanonično»* t. j. nad 40 letno, je drugi križ, če pa ima katero mlado, je tretji križ. Je že tako! Če se rešiš Scile, prideš v Karibdo t. j. če se izogneš eni sitnosti in težavi, padeš v drugo. O, marsikateri duhovnik ne bi bil šel za duhovnika pri vsem pokleu ali pa bi bil odšel še pravočasno v samostan, če bi bil vedel, kako je to *«kuhariško vprašanje»* sitno in težko. Tisti duhovski kandidat, ki tega ne veruje, se bo o tem gotovo prepričal. Pa glejte! Papež Pij X. je med drugim, kakor bomo slišali pozneje, hotel rešiti tudi to vprašanje, ker je kot bivši pastir dobro vedel, kakšne sitnosti in težave imajo duhovniki s kuharicami. Izdal je v tem oziru že naredbo, ki pa ni stopela v veljavo, ker je bila na splošno neizvedljiva, in tako bodo morali duhovniki še nadalje nositi ta kuhariški križ.

Zares, ako že mora imeti duhovnik žensko — in jo mora — zakaj ne bi smel imeti namesto kake sitne kuharice ljubečo in ljubjeno ženo? Neki duhovnik je rekel: »Nekaj lepega in veličastnega je obdržavati ob slovesnih praznikih v cerkvi slovesno sveto mašo, pridigo in druga cerkvena opravila, lepo je v šoli razlagati otrokom krščanski nauk, a s kolikovo večjim veseljem bi opravljal vse to, ako bi imel doma ženo, ker bi vselej imel zadovolnejše srce ter mirnejšo vest.« To je res in tako bi mogli reči vsi duhovniki menda prav z malimi izjemami samo, če bi hoteli in se ne bi bali biti odkritosrčni.

GORIČANKA:

O ženski volilni pravici.

Z zanimanjem sem prečitala tozadevni članek »Idričanke« in se z vso radovednostjo poprijela onega, ki ga je sestavila »Tržačanka«. Proučila sem temeljito smeri prvega in namere drugega, a dospela do prepričanja, da je ženska enakopravnost samo še vprašanje časa tudi za Julijsko krajino ter da se bo uveljavila že v doglednem času, dasiravno sem zapazila med nekam zmedenimi izvajanji »Tržačanke« skrivajočo se opazko: ne mlatimo prazne slame!

Problem o ženski vol. pravici je tako važen, da ga nikakor ne smemo opustiti, ampak se poglobiti vanj z vso navdušenostjo in marljivostjo, da ne bomo stale nepripravljene in zmedene, ko bo ta znamenita naloga stala pred nami z zahtevo, da se je dejanski poprimemo.

Bistvo emancipacije se ne izraža v tem, da nosimo zaporedoma tobačnico v žepu in da

se s prekrižanimi koleno pa s fantovsko blaziranostjo vržemo na kako zakotno klop, ampak v prvi vrsti v tem, da si ženstvo pribori v javnosti ono stališče, ki mu ga moštvo ali odreka ali le milostno in brez ponižanja odmeri. Zato pozivljam v to svrhu vse one, ki so zdravih

nazorov in čvrstega peresa, da nam povedo: kaj nam je učiniti in kako postopati, da izvojujemo čimpreje svojo volilno moč, saj le z njenim posredovanjem izvojujemo vse one druge in drugačne boje, ki po besedah «Tržačanke» čakajo rešitve.

DROBTINE

MIROSLAVA:

Iz Cankarjevega Zbornika.

«Ljubljanski Zvon» je poklonil spominu Ivana Cankarja krasen zbornik, ki bo naše čitateljice zelo zanimal in katerega si bo gotovo vsaka Slovenka nabavila. Dr. Prijatelj nam v prvem članku odpira hram v lepo umetnost, nam poda marsikatero iskrico iz pisateljevega življenja, telesnega in duševnega. Cankar ni bil niti socialist niti marksist, pravi Prijatelj. Bil je le umetnik. (str. 13.) Ko je Cankar kandidiral v državni zbor na socialdemokračkem programu, je zagotavljal Etbina Kristana, da ni pravoveren marksist. Socialistom se je prišteval le za svnanji svet. O Cankarjevi umetnosti: «Vse osebe in snovi Cankarjeve umetnosti so precejne skozi njegovo individualnost. Njih težišče ni v njih realnem bistvu, ampak v sencah občutja, ki ga mečejo v ono ozračje, ki je lirsko, ki je Cankarjevo. Njegove osebe nimajo realističnih lokalnih barv, ampak so obžarjene od umetnikove individualne luči, ne govore vsaka svojega lastnega jezika, ampak Cankarjevo govorico.» «Njegove realne osebe so samo na papir dihnjeni, megleni stebri, dvigajoči njegovo Muzo od banalnih, slučajnih tal v jasne višine med večne, nezemske like. Ena sama realna oseba je, ki se ne sme v zemeljski podobi kretati med temi nebeščani. Natančno je popisana kot Francka v povesti «Na klancu», a čitatelj jo srečuje vedno iznova v Cankarjevih snovanjih v taki okolici in v tako različni podobi, da jo spozna takoj, ko bi mu je Cankar tudi ne predstavljal sam: Eja mater ...» «Markantnih, realnih tipov, lapidarnih faktov, monumentalnih prizorov, ki bi te spremljali v spominu vse življenje, nam Cankar torej ni zapustil; zato pa obstoji njegova deliščina, zapisana narodu, v nečem drugem: v zračni, blesteči «rimski cesti», vedoči proti večnemu mestu lepote, na katero je vedno klical in vabil svoj narod ta osamljeni «romar» — ime, ki si ga je globokoumno sam nadel v poslednji svoji knjigi. Melodija njegove zdaj hrepeneče, zdaj otožne, zdaj srdite dolge romarske pesmi je žudovito ubran motiv, v en akord strnjen izraz dozorele umetniške osebnosti njegove. Vsebina pa je melodiji enaka, ker govori pravtako o idealnem, umetniškem stremeljenju, samo da ne o njega harmonijah, ampak disonancah: vsebina Cankarjevih spisov je — žalostna pesem o usodji umetnosti pri malem podjarmljenem narodu Slovencev...»

Kako je Cankar delal. «Ni ga človeka, ki bi tako počasi in trudoma delal... besedo za besedo, stavček za stavkom, kakor jagode na rožni venec.» «Njegov roko-

pis je bil, ko je šel končno v tiskarno, gladek, čist, skoraj brez poprav, znamenje, da se je vršilo to delo pri njem pri koncipiranju v glavi, odkoder je potem dovršeno in premišljeno do najmanjših podrobnosti kot voljan, raztopljen vosek lilo na papir.

Jezik je imel za največji čudež človeštva; naš jezik za največji umotvor našega rodu, v katerem je zapisano delo pokolenj. Poželjivo je čital izrazito narodnega starca Janeza Trdina in se naravnost naslajal nad slovenskimi jezikoslovnimi spisi najboljšega poznavatelja naše besede, prof. Štreklja.» «Cankar je dal leposlovnemu, v jeziku objektiviranemu duhu slovenskemu harmonično enoto — umetniški slog.»

Nato pisatelj spisa kritizira našo dosedanjo literarno zgodovino, znano pod firmo «Kleinmayr — Glaser — Grafenauer», ki še ni napisana z umetniškega vidika, ampak je bila kriva takrat, ko je nabirala na rešto življenjepise, letnice, naslove knjig in je hodila po okoliših takrat, ko je mislila, da je opravila svoje delo s tem, ako je opisala milije, razložila pogoje in razkrla vplive.

Na strani 47. sledita dve Cankarjevi avtobiografiji. Cankar se je rodil 1876. na Vrhniki. Študiral je ljubljansko realko. Z veseljem se je kasneje spomnil na učitelja slovenščine Levca Fr., «ki svojih učencev ni pestil s slovnico, temveč jih je učil ljubezni in spoštovanja do jezika». V zadnjih ljubljanskih letih se je seznanil s svojimi poznejšimi prijatelji Kettejem, Murnom in Župančičem. L. 1893. je izšla njegova prva pesem pod psevdonimom «Iv. Kacijanar». Na Dunaju je študiral tehniko in jezikoslovje ter živel tam do 1909; odtlej je «romal križem po slovenskih krajih, stanoval pa največ na Rožniku».

V «Zborniku» je objavljenih deset spominskih pisem, katera je pisal Cankar Aškercu. Ko je bil Cankar na Dunaju in upodabljal svoje prve umotvore, je v Ljubljani urejeval «Zvon» Anton Aškerc, ki je tamkaj veljal (z Govekarjem in Ganglom) za literarnega mogotca, kakor je razvidno iz pisem. Ker so nekatera mesta res zanimiva, jih hočem navesti. Prvo pismo, z dne 15. IV. 1897. piše Cankar «Velečastitemu gospodu» z velikim spoštovanjem ter ga prosi, naj bi ga (Aškere) priporočil Bambergu, kar je A. tudi storil. (radi izdaje svojih pesmi). V četrtem pismu 17. IV. 1899. piše Cankar: «Zdaj se tiskajo moje «Vinjete». Te knjige se veselim mnogo bolj kakor svoje prve. Tu vsaj sem pokazal nekaj resnično svojega.» ...«V kratkem pridem v Ljubljano, ne vem še kedaj. Tam se bom zakopal in skrtil ter delal, delal. Morda bo mogoče, da si osiguram za drugo leto vsaj kolikor toliko brezskrbne študije.»

27. XI. 1899. piše Cankar Aškercu, da ga odkrito veseli, da ima «Zvon» vendar enkrat poštenega urednika. «Jaz upam, da se bo zdaj v kratkem povzdignil iz svoje zaspanosti in da postane to, kar je bil in kar bi moral biti: vodilno glasilo slovenskih literatov.»

V pismu z dne 4. I. 1900, toži Cankar o svoji denarni zadregi, «najbolj me je stvar poparila zaradi tega, ker sem nujno rabil honorarja, — no, kaj se hoče!» «Res, prokleta žal mi je, da ravno zdaj nimam založnika.»

VII. pismo brez datuma:

Veleccenjeni gospod Aškerc!

«Pošiljam Vam dvoje novel, ki sem Vam jih že davno obljubil. Ali prosim Vas koj v začetku jako nujno in iskreno, pustite jih kolikor mogoče nespremenjene...»

«...Zdaj imam tudi jaz opravka z žurnalistiko. Mislim sem, da bi se mi ta stvar bolj ali manj studila, — toda narobe, počutim se v nji jako dobro in opazam celo, da si človek razširi obzorje, če se intenzivno peča s politikom. Samo pesimist postane...»

VIII. pismo.

Blagorodni gospod!

Prejel sem Vaše zadnje in prejšnje pismo. Ali z zadnjim pismom me niste razveselili. Čudna je ta uredba, da redakter lista ne more izposlovati sodelavniku honorarja. Menj je namreč na honorarju ležeče, četudi se sliši to precej prozaično. Dokler pišem, ne mislim nanj; zaradi denarja še nikoli nisem pisal; toda teh povesti, ko so že enkrat napisane in ki so dosedanje moje najboljše delo, nečem dati za dolg in tudi ne morem čakati do Novega leta ali do tedaj ko bodo natisnjene. Jaz ne zahtevam vsega honorarja, temveč 25 fl. — in da bo strani tiskanih gotovo petdeset, ali vsaj ne mnogo manj, to se po priliki vendar lahko vidi; ostali del pa naj ostane za moj dolg...»

IX. pismo.

«Iz Vašega pisma in pisma Govekarjevega na Zupančiča se vidi, da me smatrate nekakim intrigantom in rovarjem; odkod to ne razumen. Jaz ne intrigiram protj nikomur; intrigiranje ni moj metjè; prepuščam to Ljubljancanom; kar sem imel kdaj povedati, sem povedal naravnost. Govekar mi je pisal, da naj ne delam združbe med «nami» svobodomiselnim literati. Jaz je nisem delal nikoli, — pač pa so ravnali baš ti svobodomiselnj literatje v «Narodu» o mnogih prilikah z mano slabše nego z najslabšim literarnim harlekinom. O tej stvari nečem govoriti dalje, ker bi se slišalo, da se branim sam, česar jaz nisem navajen. «Narodove» ocene mi ne morejo ne škoditi ne koristiti. Ali nihče ne more pričakovati, da bi se oklenil v bratovski ljubezni teh literatov, če plešejo po palcih od veselja, kadar morejo dobiti najbledejšo packo na svojih delih... Sploh pa sem jaz sit vseh teh majhnih in nizkotnih literarnih prepircikov. Že od nekdanj se nisem menil za kozle in kozolce nekaterih naših estetikov, — menil se bom zanje odslej toliko manj. Jaz imam obè rokè polne dela; ne maram se izkazovati več v zlobnih polemikah, temveč z novimi deli. Hvala bogu, da ne diham ljubljanskega zraka; tam postanejo malenkostni in dolgočasni najboljše ljudje...»

X. pismo Dunaj, 11. V. 1900.

«...Ne mi, gospod Aškerc, mi Vas ne pokopavamo; pokvarili so Vas in pokopavajo Vas tisti Vaši huzuni in hvalisači, ki vedo prav dobro, koliko je vredna kaka «pustna» ali «moderna» balada, kak «Rizal», kaka «Aglaja» in navsezadnje kak — «Bur»; listi ljudje, ki vedo imenitno, da se vrezete, kadarkoli zapišete kak očenjevalen in estetizirajoč stavek, kako najivno stvar, ki bi imela biti «aktualna» itd., — a ki kleče kljub temu pred Vami in se Vam šele smeje, ko Vam stopijo za hrbet...» «Kaj se Vam ne zdi, da s tem ponižujejo pravega pesnika v Vas, kaj ne vidite v tej pretirani, ostudni hvali slabih stvari — hinavstva alj pa vsaj neumnosti? Da tega ne vidite, nas je skoro uverilo, da so Vas že jako pohujšali...» «... Ko smo čuli, da pridete v Ljubljano, da stopite v žive literarno življenje, smo bili oduševljeni, ker smo mislili, da prinesete sabo krepko sapo in da postanete vodnik mladih gibanj. Danes smo docela razočarani; Vaše ocene so nam pokazale, da ste pač velik pesnik, a starokopiten in čisto neizviren in šablonski v svojih nazorih, v vsem svojem ostalem delovanju...»

«...V «Narodu» se je obnašal Gangl proti moji dramji ničvredno, kakor se pač obnašajo samoljubni tepci, a isti list je bil poln hvale za «Izmailova» in za «Sina». (pisal Govekar).»

Tisti čas je imel Cankar s takratnimi slovenskim literati neko zadevo o Ketteju.

Zato je spisal v tržaški «Slovenki» 15 sept. 1900. «literarno pismo, kjer govori o Kettejevih poezijah, in kjer obsoja Aškercovo redakcijo. Svojemu bratu Karlu piše Cankar: «To je zrcalo slov. literature? To je njen višek? Aškerc, najslabši slovenski kritik in sploh najslabši kritik na svetu, — redakter leposlovnega lista! On bo spravil «Zvon popolnoma v konkurs.» Tako je Aškerc končal s Cankarjem, razkol je prišel v rezki obliki, nobenega stika nista imela več.

109. stran Zbornikova je naslovna stran nekaterih drugih Cankarjevih pisem.

«...Sposodim si «Slovenko», pa napišem par imenitnih besed. Sploh si sposodim odslej «Slovenko» vsak mesec, da objavim, kar mi pride med mesecem hudobnega na misel.»

O Zofki Kveder piše Cankar. «... Veseli me, da imaš take nazore o Zofki; meni namreč jako ugaja.» 18. VIII. 1900. Dunaj.

Dragi Kraigher!

«...Ker nimam ne časa, ne miru, da bi zgradil veliko poslopje, gradim bajto za bajto, sproti; alj poslopje bi mi bilo prav tako podobno, kakor so mi bajte. Kar je zdaj raztresenega in razcepljenega, bi bilo združeno ter bi tako seveda napravilo večji učinek. S to mislijo n. pr. sem uredil knjigo «za križem», da bi podal megleno podobo tistega socialnega romana, ki ga doslej še nisem napisal. Ako si res bral moja dela, preglej v mislih moje obširnejše novele iz Matice ter iz Schwennerjeve založbe, pa prevdari, če niso kamni za eno samo zgradbo...»

Pismom sledi še Cankarjevo krasno predavanje o slov. literaturi, nato študija slovenskega psihiatra (o Polikarpu), konča s spisom «Cankar pred sodnijo.»

Gospodinjstvo.

O čiščenju in drugem.

Proti naftalinu. Spomladi spravijo gospodinje zimsko obleko, kozuhovino i. dr. in si jo na razne načine izkušajo zavarovati proti moljem. Nekateri devljejo poper, druge kaffo itd., večina pa še vedno uporablja „naftalin“, ker so prepričane, da njegov duh prepodi ves mrčes. Toda ko pridejo jeseni te stvari spet na dan in jih je treba spet nositi, kako težko, težko je odpraviti iz njih zoprni duh po naftalinu! Moški so posebno hudi na njegov neznočni smrad; žene ga pa rabijo vseeno, ker mislijo, da je najboljši pomoček proti moljem. Francoski kemik Carré pa je zdaj dokazal, da naftalin proti moljem prav nič ne pomaga, pač pa lahko zelo škoduje človeškemu zdravju, ker je hud strup. Vdihavanje njegovega duha povzroča glavobol in celo bluvanje. Celó smrtno nevarno je obolel neki gospod v Caenu, ker je spal v sobi, kjer so bile vrečice z naftalinom, ki se na zraku razkrajajo na naftal in ogljikov oksid t. j. tisti strupeni plin, ki se tvori, če prezgodaj zapremo zatvornico pri peči.

Predmeti iz kavčuka (gumija) n. pr. galoše, plašči' cevi itd. včasih pokajo in se lomijo. Popolnoma mehki in prožni postanejo spet, če jih denemo za kake pol ure v zmes iz 1 dela salmijakoveca in 2 delov vode.

Rijaste madeže spraviš z nožev, vilic škarij itd. Če je rja še sveža, odrgni madeže z zamaškom iz probkovine (Kork), ki ga pomoči v olje. Na ta način nič ne odrgneš in ne opraskaš orodja. Tudi petrolej odstrani madeže. Pomoči ž njim rjasta mesta in jih odrgni čez nekaj časa z vročim premogovim pepelom. Drugo prav dobro sredstvo je čebelni vosek. Zavij ga v prozorno tančico iz mule ali tula ter drgni ž njim po rjastem orodju, ki ga prej segrej. Tako se naredi na orodju iz voska nekaka kožica. Potem odstrani ta vosek z zdrobljeno soljo, ki odrgne tudi rjo.

Jelenjo kožo, ki čistimo ž njo okna, zrcala i. t. d. očistimo najbolje, če jo operemo v hudo slani vodi. Tako oprana koža ne postane trda, kadar se posuši.

Žuželke se ne zaredi v mesu, če ga potrosiš z ogljem. Na ta način tudi obvaruješ meso, da ne gnije.

Volneno in svilenó tkanino opereš najlepše s krompirjevo vodo. Razreži olupljen krompir in nalij nanj vode, ki naj stoji tako kakih 10 ur. Operi tačas tkanino v čisti mrzli, potem pa še v krompirjevi vodi. Ovij jo previdno in prav nalahko ter jo posuši v senci in zlikaj še nekoliko vlažno narobe. Ali pa položi malo vlažen robec nalice tkanine, ki jo likaj preko robea.

Volneno belo ali krembarvno blago osnažiš najlapse na sledeči način: Naredi iz bencina in krompirjeve moke gosto kašo, drgni s to kašo umazano blago, dokler ni popolnoma čisto.

Šipe postanejo prav lepo čiste, če jih najprej umiješ in obrišeš; ko so že suhe, pa jih odrgni še s svilnatim papirjem.

UREDNIŠKA LISTNICA.

Radovednica: S posameznimi naslovi o slovanskih listih v Ameriki Vam ne morem ustreči!

Angela. Moj odgovor bi utegnil biti pomožen toda ne merodajen. Zato Vam razpolagam z naslovoma: Dr. Just Pertot, Via Carducci 10. Dr. Nada Slavikova, Dvorec v Kolonji 126, ali v mestni bolnišnici.

Milena P. Iz vse dosedanje Jadranke lahko razvididite, da vrstujem tudi prevode. Le pošljite!

Lea. V poeziji mi bolj ugajate nego v prozi; v le-tej ste pregostobesedni, nedabi mnogo povedali!

Sirena. Pošljite mi raje kaj v prozi; poezija Vas ne mara pod pazduho!

A. Š. Bi morala popraviti, morda utegnem kedaj! —

Mara T. Vašo prezanimivo črtico uporabim čimpreje in pesmi tudi. Zdravi!

Miroslava in Rosandra in F. Žg.: Ne hudujte se! Uporabim o prvi priliki!

Duhovniku v B. Za Vaš preklic, častiti. Vam ne izražam le zadovoljnosti, ampak tudi hvaležnost! Verjete mi, da bi bila prav nerada izlila v to listnico ves oni vitrijol in benzin, ki je bil že pripravljen v kemični retorti z namenom, da Vam razžene ugled in dostojanstvo. Kot ženska pa Vam svetujem, da ste v bodočnosti previdnejši z besedami, ki jih načrkate na papir kajti pisneke, reverendissime, so včasih muhaste ko mlade mucke ter navadno opraskajo ravno dotičnika, ki jih gladi in se z njimi igra.

Pisaču, pisunu! Ker nisem priobčila Vaše pošiljke ste se preobrazili v Jadrankinega nasprotnika in se izpodtikate nad „duh. celibatom“ dasi ste cerkveni mlačnež in znabiti celó ateist. Seveda, razočaranje Vas je kar strilo! Bržkone ste mislili, da pade Jadranka v omedlevico same blaženosti, ako ji Vi prispevate s svojo pisarijo. Oj, ta zlobna Jadranka, ki objavlja raje pisateljske vaje kakor pa umotvore noseče v podpisu strukturo: pesnik in pisatelj.

Teolog. Prav ste storili, da ste zašli v semenišče, kajti ako bi se Vi oženili, bi ne osrečili soproge. Svoje žene ne more ljubiti človek, ki ne spoštuje žensk. In glejte tirarara gre nadalje: kdor ne spoštuje ženske ne čišla niti lastne matere, a kdor ne ceni lastne mamice naj se pogrezne v brlog iskat polžev in glist. To se pravi, da niste niti za bogoslovnico, kajti Vi zametujete žensko, oziroma to, kar je izumil Stvarnik, zametujete torej stvarstvo dotičnika, ki ste se mu posvetili, zavračali bodete potemtakem nekdanj morda tudi načela, ki ste si jih izbrali za svojo življensko oporo! — Sie!

F. Ksaverija: Akó bi bila jaz Vaša učiteljica v lepomisju, bi Vam dala v pisavi zadnji red! Vsi Vaši i, u, n, m so si enaki in so za čitajoče oči prava muka! — Sicer uporabim o priliki. Pozdravljeni! —

in Comp.
akturnega blaga
stello št. 10
činstvu v mestu
ogobrojen obisk.
nkurence
Na debelo!

S & Giuliani
ca ex Via del Teatro
aloga. Na debelo
bur, navadna in
barve, laki, vrvi,
papir i. t. d.
in motore v vsaki uri.
še cene.
in PREPRODAJALCI
ki Krajini.

V GORICI
o (prej Stolni trg)
stroji, z dvokolesi,
jo. - Ima v zalogi
e omenjenih pred-
opništvo šivalnih
ictoria". Posebni
umetno. vezenje.

V MIRNU pri GORICI
ADRIA" najrazličnej-
ADRIA" preskrbljena
Nad vse trpežni so
odkovanci za hribo-
so
tettori 1
o Verdi 32
ni dom.

ena zaloga
stva
vsakovrstne bla-
prava, vse po naj-
ese za obilen obisk
č - Gorica
S. Antonio št. 8-9

LUIGI (Vek.) PLESNIČAR - TRST

ULICA GIULIA, 29

Trgovina jestvin in kolonijalnega blaga, olja, mila in vsakovrstnih likerjev v steklenicah. — Trgovina je popolnoma na novo opremljena in preskrbljena z vedno svežim ter prvovrstnim blagom. — Točna postrežba in v Trstu franko na dom.

Se priporočam slov. občinstvu v mestu in na deželi.

Na debelo v ULICI GAETANO DONIZETTI, 5

Zobozdravniški Ateljé

R. KOVAČIČ

teh. vod.

Sprejema od 9-12 — 15-19

Via Valdirivo, 33 (nasproti kavarne „ROMA“)

Izvršujejo se vsa dela po naj-
modernejši tehniki, kakor:
plombe, zlate krone, zlate
mostnice in zobnice.

Jadranska Banka

sprejema vloge na hranilne knjižice,
žiro in druge vloge pod
najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljub-
ljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo,
Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji
v tu- in inozemstvu.

== IZKUŠENA babica sprejema noseče tudi na dom. Ul. Chiozza 50, prtl. ==

Zaloga pohištva

ANTON BREŠČAK

GORICA - Via Carducci št. 14
(prej Gosposka ulica)

Doma kar manjka, naj pregleda vsak
vse naj napiše si pri dnevni luči:
omare, mize, stole, posteljnjak,
škabel, kar rabi sploh v domači kuči.
Kar manjka, to mu preskrbi **Breščák**,
štirnajst številka Giosue Carducci.

: ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE :

ADOLF KOLL

GORICA

Korso Viktor Em. III. št. 11

I. nadstp.

Posluje od 9. do 12. dopoldne

in „ 2. „ 5. popoldne

EGIPTOVSKI

profesor grafologije razlaga značaj

in usodo življenja

Sprejema vsaki dan od 13 - 19.

rst, vuj ine 12 pritliče.

SEVER & KOMP. TRST

ulica Machiavelli šte. 13,
telef. 22-59

Prodaja vsa vrtna, travniška
in cvetlična semena, z vsemi
garancijami ter po konkurenč-
nih cenah. - Na željo pošilja
cenik za l. 1922 brezplačno.
Direktni uvoz.

Zobotehnični Ambulatorij

ulica Sette Fontane št. 6, I. - TRST - ulica Sette Fontane št. 6, I.

Odprt vsak dan od 9-13 in od 15-19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatnm kakor tubi zobnice s kavčukom.

Slovenem 10% popustka, kakor tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

MILO FENDERL

Pristno zeleno! - Rumeno „Superior!“

Pazite na znamko!